

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ
до проєкту постанови Кабінету Міністрів України
«Про затвердження Правил продажу товарів магазинами
безмитної торгівлі громадянам»

I. Визначення проблеми

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил продажу товарів магазинами безмитної торгівлі громадянам» (далі – проєкт постанови) розроблено з метою оновлення правил продажу товарів магазинами безмитної торгівлі (далі – МБТ).

Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1089 «Про затвердження Правил продажу товарів магазинами безмитної торгівлі» затверджує правила, які визначають порядок надходження, зберігання, підготовки до продажу і продажу товарів МБТ (далі – Правила продажу товарів МБТ).

Правила продажу товарів МБТ регулюють відносини досить вузького кола підприємств. Станом на вересень 2024 р. у реєстрі МБТ, який ведеться Державною митною службою України відповідно до частини першої статті 415 Митного кодексу України (далі – Кодекс), перебувають 38 МБТ, утримувачами яких є 12 підприємств, і яким надано дозволи на відкриття та експлуатацію МБТ.

Правила продажу товарів МБТ є застарілими і не узгоджуються із законодавством України.

Також під час практичної реалізації Правил продажу товарів МБТ, які застосовуються митними органами/підприємствами, виявлено нерегульовані питання режиму роботи, продажу товарів без видачі розрахункового документа, відсутності відомостей щодо касира МБТ та інформації щодо коду товарної підкатегорії проданих товарів згідно УКТ ЗЕД у розрахунковому документі, маркування товарів у допоміжних приміщеннях МБТ, відсутності уніфікованої етикетки для маркування товарів в МБТ, присутності посадових осіб митного органу під час інвентаризації, доступності для перевірки первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку (облікові реєстри) МБТ тощо.

З метою оновлення Правил продажу товарів МБТ та вирішення питань, які залишаються нерегульованими, розроблено проєкт постанови.

Так, враховуючи положення Кодексу та розташування МБТ, режим їх роботи повинен мати певні особливості.

Також конкретизується сфера торгівлі, у якій МБТ провадять свою діяльність (роздрібна торгівля – вид економічної діяльності в сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевому споживачеві та надавання йому торговельних послуг).

З метою дієвого контролю за діяльністю МБТ пропонується доповнити розрахунковий документ такими обов'язковими реквізитами, як прізвище, ім'я

та по батькові касира, паспортний документ покупця товарів, код товарної підкатегорії проданих товарів згідно з УКТ ЗЕД.

Посадові особи підприємства, що перевіряється, зобов'язані, зокрема, не перешкоджати законній діяльності посадових осіб митного органу під час проведення перевірки та виконувати законні вимоги зазначених осіб, у тому числі, отримані в письмовій формі, які стосуються надання до перевірки документів, їх копій, інформації, а також, за наявності – в електронній формі, проведення інвентаризацій, оглядів та реалізації інших прав посадових осіб митних органів, передбачених Кодексом та Податковим кодексом України; забезпечувати у робочий час безперешкодний доступ посадових осіб митного органу, які здійснюють перевірку, на об'єкти підприємства, що перевіряється, та забезпечувати умови для виконання ними своїх обов'язків (стаття 350 Кодексу).

Враховуючи зазначене, пропонується уточнити обов'язки утримувача МБТ під час відповідної перевірки та інвентаризації.

Пунктом 11 Правил продажу товарів МБТ передбачено, що вид і метод маркування товарів затверджуються керівником митного органу, у зоні діяльності якого відкрито магазин. Наразі утримувачі МБТ маркують товари шляхом нанесення на них етикеток, які відрізняються за розміром та складом інформації. Зокрема, 6 із 12 утримувачів МБТ мають магазини на різних митницях. У зв'язку з цим утримувачі МБТ змушені використовувати різні етикетки для кожного магазину, що спричиняє додаткові фінансові витрати.

З метою уніфікації маркування товарів у МБТ, мінімізації фінансових та часових витрат утримувачів МБТ на здійснення маркування, а також полегшення ідентифікації товарів у МБТ, що сприятиме посиленню контролю за їх діяльністю, проектом постанови пропонується затвердити єдину форму етикетки для маркування товарів у МБТ.

Крім того, проектом постанови встановлюється, що товари, які поміщені в митний режим безмитної торгівлі до набрання чинності цією постановою, реалізуються в МБТ без необхідності їх перемаркування новою формою етикетки і постанова набирає чинності через 45 днів з дня її опублікування. Зазначені заходи дозволять уникнути утримувачам МБТ витрат на перемаркування товарів.

Водночас пунктом 11 Правил продажу товарів МБТ передбачено, що товари, які реалізуються такими магазинами, повинні мати відповідне маркування, що дозволяє їх легко ідентифікувати. Оскільки вимога щодо наявності такого маркування вже закріплена чинним законодавством, її виконання (маркування товарів) не потребуватиме додаткових витрат від утримувачів МБТ, а лише передбачає подальше дотримання положень законодавства, а саме проекту постанови.

Слід зазначити, що Законом України від 22 серпня 2024 р. № 3926-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу», який набирає чинності 19 квітня 2025 р., передбачено внесення змін до частини четвертої статті 404 Кодексу.

Згідно із зазначеними змінами, об'єкти підприємств, зазначені в дозволах на експлуатацію МБТ, повинні бути оснащені системами відеоспостереження.

Крім того, з метою посилення контролю за діями касирів, підвищення якості обслуговування покупців на касі, вдосконалення стандартів обслуговування, а також для вирішення спірних ситуацій із покупцями проектом постанови пропонується встановити камери на робочих місцях касових зон торговельного залу (залів) у МБТ.

Також потребує приведення у відповідність до положень нормативно-правових актів окрема термінологія.

З урахуванням зазначеного, актуальним є питання розроблення та прийняття нових Правил діяльності МБТ.

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	-	+
Держава	+	-
Суб'єкти господарювання, у тому числі суб'єкти малого підприємництва	+	-

Врегулювання зазначеного питання не може бути здійснено за допомогою: ринкових механізмів, оскільки такі питання регулюються виключно нормативно-правовими актами;

діючих регуляторних актів, оскільки в них такі норми відсутні.

Враховуючи зазначене, виникла необхідність в розробленні проекту постанови.

II. Цілі державного регулювання

Ціллю підготовки проекту постанови є оновлення Правил продажу товарів МБТ, спрямованих на актуалізацію застарілих норм, а також приведення в цілому цих правил у відповідність до законодавства України.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1	Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін Такий спосіб визнано недоцільним, оскільки змінилось законодавство України і Постанова потребує актуалізації
Альтернатива 2	Прийняття запропонованого проекту постанови

	Запропонований спосіб вирішення зазначеної проблеми є найбільш доцільним. Оновлення правил торгівлі дозволить МБТ здійснювати реалізацію продовольчих і непродовольчих товарів із урахуванням останніх змін у законодавстві, які відповідають європейським практикам. Це також сприятиме оновленню умов реалізації товарів у МБТ
--	--

Інші способи, що не передбачають внесення змін, запропоновані регуляторним актом, є неприйнятними, оскільки вирішення порушеної проблеми лежить передусім у правовій площині.

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні	Створення перепон для діяльності митних органів. Відсутність дієвого контролю за рухом товарів у МБТ створює ризик потрапляння товарів на митну територію України, що може призвести до ненадходження митних платежів до державного бюджету
Альтернатива 2	Прийняття проєкту постанови забезпечить приведення правил продажу товарів у відповідність до законодавства України. Введення воєнного стану спричинило збільшення переміщення громадян через міжнародні автомобільні пункти пропуску (на західному кордоні). Враховуючи значні черги на кордоні та зростання навантаження на посадових осіб митниці, виникає необхідність	Відсутні

	оптимізації роботи МБТ і посилення контролю за реалізацією товарів у таких магазинах	
--	--	--

3. Дія проєкту постанови не поширюється на сферу інтересів громадян.

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні	Відсутні
Альтернатива 2	Відсутні	Відсутні

4. Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання.

Проєкт постанови стосується інтересів суб'єктів господарювання, які є утримувачами МБТ.

Показник	Великі та середні	Малі	Мікро	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць* (за діючими дозволами, незважаючи на працюючі, ураховуючи воєнний стан на митній території України)	12	0	–	12
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків	100 %	–	–	100 %
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць (за діючими дозволами, які провадять роботу, ураховуючи воєнний стан на митній території України)**	4	–	–	4
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків	100 %	–	–	100 %

* За результатами даних Реєстру підприємств, яким надано дозвіл на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі Держмитслужби.

** Суб'єкти господарювання, якими здійснюється продаж товарів у 2024 році.

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні	Відсутні
Альтернатива 2	Максимальні. Створення умов для оптимального виконання вимог законодавства України, що регулює продаж товарів МБТ громадянам. Дозволить одночасно і спростити торгівлю товарами в МБТ і удосконалити контроль за їх продажем, а також мінімізувати можливі непорозуміння між підприємствами та митними органами в рамках виконання митних формальностей щодо товарів та діяльності МБТ	Можливі витрати на придбання обладнання (відеокамер) та трудові витрати, пов'язані із процесом здійснення суб'єктом господарювання ознайомлення з прийнятою постановою
Сумарні витрати за альтернативами**		Сума витрат, гривень
Сумарні витрати для суб'єктів господарювання великого та середнього підприємництва, які виникають внаслідок дії регуляторного акта, за Альтернативою 1		Витрати відсутні
Сумарні витрати для суб'єктів господарювання великого та середнього підприємництва, які виникають внаслідок дії регуляторного акта, за Альтернативою 2		263520,00 за перший рік 363168,00 за п'ять років

** Запропонований проект постанови не передбачає отримання документів інших державних органів.

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час	Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного балу
--	---	---

вирішення проблеми)		
Альтернатива 1	1	Не дає змоги досягнути поставлених цілей державного регулювання
Альтернатива 2	4	Дає змогу повністю досягнути поставлених цілей державного регулювання

Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 1	Відсутні	Оскільки не будуть оновлені Правила діяльності МБТ, проблема залишиться невирішеною	Є найгіршою з альтернатив, оскільки не призведе до досягнення цілей державного регулювання
Альтернатива 2	<p>1. Забезпечує прийняття постанови, що відповідає вимогам законодавства України.</p> <p>2. Створює умови для належного виконання вимог законодавства України, пов'язаних з діяльністю МБТ та реалізацією товарів.</p> <p>3. Запроваджує механізм ефективного контролю за діяльністю МБТ– порушника</p>	<p>У разі прийняття постанови, держава не матиме ніяких матеріальних та інших витрат. Суб'єкти господарювання матимуть витрати на придбання обладнання (відеокамер) та трудові витрати, пов'язані із процесом здійснення суб'єктом господарювання ознайомлення з прийнятим актом</p>	Є оптимальною серед запропонованих альтернатив, оскільки відповідає вимогам регуляторної політики і досягає цілей державного регулювання податкового та митного законодавства України

	ми законодавства, що дасть змогу здійснювати зупинення їх діяльності в межах законодавства України з питань митної справи		
--	---	--	--

Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта
Альтернатива 1	Переваги відсутні	Зовнішні чинники відсутні
Альтернатива 2	Цей метод є найбільш оптимальним, оскільки узгоджує положення правил продажу товарів МБТ з вимогами податкового та митного законодавства України Прийняття постанови забезпечить повною мірою досягнення задекларованих цілей	Зовнішні чинники відсутні, але можуть бути виявлені у процесі реалізації постанови

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Основним механізмом для розв'язання визначеної проблеми є прийняття постанови та фактична реалізація його положень.

Прийняття постанови забезпечить:

оптимізацію процедури роботи та продажу товарів МБТ;

відповідність правил продажу товарів МБТ чинному законодавству України.

Для впровадження проєкту постанови необхідно здійснити такі організаційні заходи:

дії органів державної влади – провести погодження проєкту постанови із заінтересованими центральними органами виконавчої влади; забезпечити інформування громадськості про вимоги проєкту постанови шляхом його оприлюднення на офіційному вебсайті Мінфіну;

дії суб'єктів господарювання – ознайомитися з вимогами регулювання (пошук та опрацювання проекту постанови на офіційному вебсайті Мінфіну), оптимізувати роботу МБТ з урахуванням положень проекту постанови.

Ризику впливу зовнішніх факторів на дію регуляторного акта немає.

Прийняття проекту постанови не призведе до неочікуваних результатів. Можлива шкода у разі очікуваних наслідків дії постанови не прогнозується.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні впроваджувати або виконувати ці вимоги

Розрахунок витрат на реалізацію положень постанови для органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування (додаток 3 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308), не проводився у зв'язку з тим, що реалізація норм постанови буде здійснюватися відповідними посадовими особами в рамках виконання посадових обов'язків та в межах коштів, передбачених фондом заробітної плати відповідного органу державної влади.

Розрахунки витрат на реалізацію положень постанови для суб'єктів великого і середнього підприємства проведено згідно з додатком 2 до Методики проведення аналізу регуляторного впливу, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308, та наведено у додатку до цього аналізу регуляторного впливу.

Тест малого підприємництва (М-Тест) (додаток 4 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308) не проводився у зв'язку з відсутністю суб'єктів малого підприємництва у загальній кількості суб'єктів господарювання, на яких впливає проблема.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Строк дії проекту постанови пропонується не обмежувати, оскільки акти законодавства, на виконання яких він розроблений, мають необмежений строк дії.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Для визначення результативності цієї постанови пропонується встановити такі показники:

кількість суб'єктів господарювання, на яких поширюватиметься дія постанови;

кількість порушень, здійснених суб'єктами господарювання під час реалізації положень постанови;
обсяг реалізації товарів у МБТ за рік.
Рівень поінформованості суб'єктів господарювання оцінюється як високий.
Проект постанови розміщено на офіційному вебсайті Мінфіну для громадського обговорення.

ІХ. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Стосовно проекту постанови уповноважений орган виконавчої влади здійснюватиме базове, повторне та періодичне відстеження результативності регуляторного акта у строки, встановлені статтею 10 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», шляхом аналізу статистичних даних за допомогою інформаційних систем Держмитслужби та звітної інформації, яка надходить до Держмитслужби від митних органів.

Базове відстеження результативності постанови буде проводитись через рік після набрання чинності постановою.

Повторне відстеження буде здійснюватися через два роки після набрання чинності постановою.

Періодичне відстеження здійснюватиметься раз на три роки, починаючи з дня виконання заходів з повторного відстеження результативності.

Метод проведення відстеження результативності – статистичний.

У разі виявлення нерегульованих та/або проблемних питань на підставі аналізу зауважень та пропозицій митних органів або суб'єктів господарювання ці питання будуть врегульовані шляхом унесення відповідних змін.

Виконавцями заходів з відстеження результативності дії регуляторного акта є Мінфін, Держмитслужба.

**В. о. Голови Державної
митної служби України**

Сергій ЗВЯГІНЦЕВ

_____ 2024 р.